

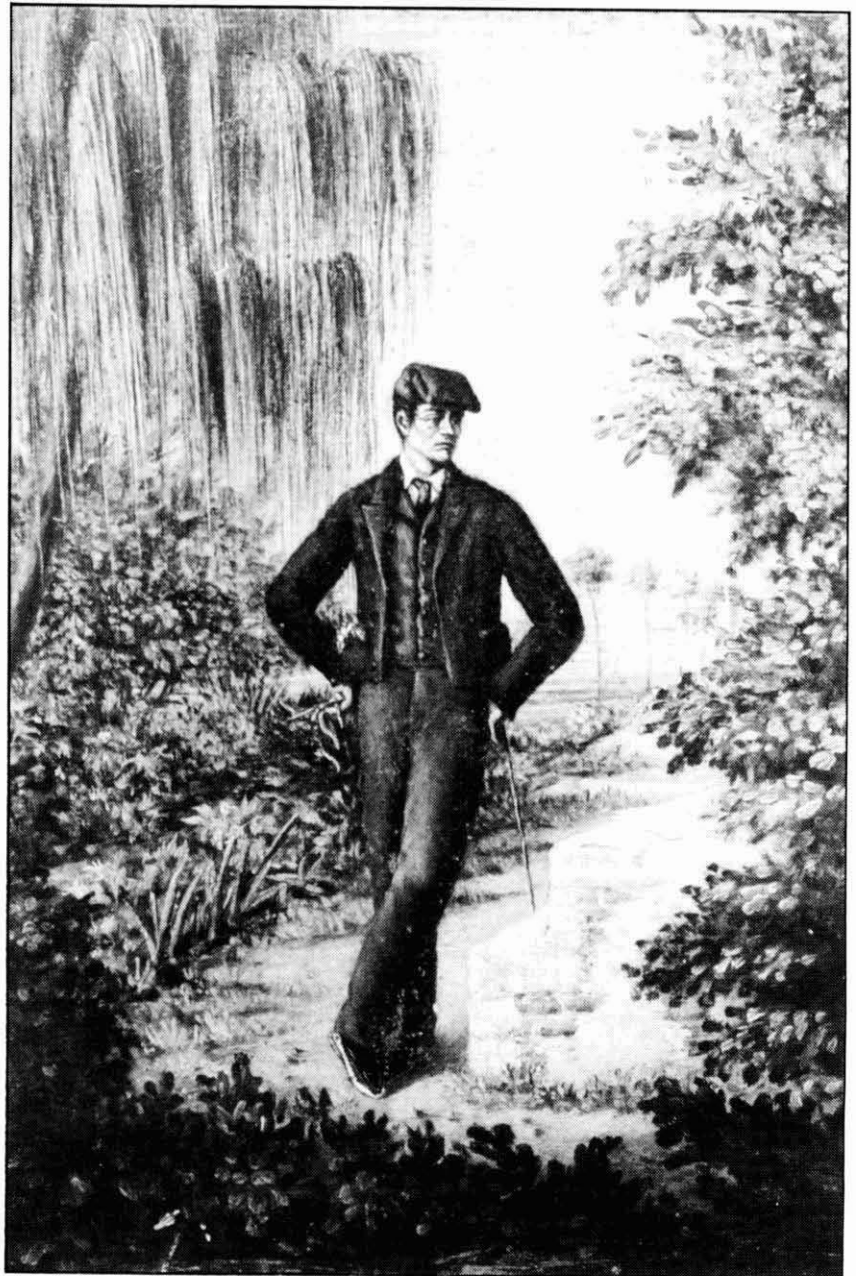
ANY 1945: EL CENTENARI DE VERDAGUER

Josep M. Gasol i Almendros

Tot just en el 150è aniversari del naixement de Jacint Verdaguer hem cregut adient recordar els actes de celebració del centenari, immers en els temps del primer Franquisme, en la foscor d'un anticatalanisme visceral.

Aquest capítol de les memòries de Josep Maria Gasol –que gentilmente ens ha avançat l'autor– ens apropa a la realitat d'aquell moment en el que es va viure una celebració ambigua que navegava entre les lloances a Verdaguer com a símbol del catolicisme «trionfant» a la Guerra Civil i el rebuig de la catalanitat del poeta –gairebé tots els actes es van fer en castellà.

*Verdaguer a la font del Desmai,
oli de Marià Picó i Valls, 1870
(Museu Episcopal de Vic).*

L'any 1945 és un any especialment memorable. El recordo per moltes i diverses coses; algunes, de caràcter estrictament personal, però també per altres d'índole i transcendència generals. Un any de grans esdeveniments i d'importants commemoracions.

Diré, per començar, que aquell any vam patir una extraordinària sequada. A la plana de Vic, els blats no pujaren més de dos pams; a manca de palla, per a jaç del bestiar, els pagesos segaven el fanal i altres herbes seques. També fou any de fortes restriccions elèctriques: els pocs embassaments –no havíem entrat encara a l'era de les inauguracions característiques del règim de Franco– eren buits, i la manca de pluges imposà horaris de subministrament d'energia reduïts a límits extrems. I, arrodonint el trist panorama, els mesos d'estiu ens donaren de propina uns devastadors incendis als boscos de Montserrat, Castellfollit, Fals i altres indrets del Bages.

D'altra banda, l'any 1945 fou l'any de l'acabament de la Segona Guerra Mundial: de l'enfonsament

de l'Alemanya nazi i l'ocupació del seu territori pels enemics d'orient i d'occident; de la mort de Mussolini, Hitler i Roosevelt, personatges principals de la universal tragèdia; de les bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki, i de la capitulació del temible Japó, etc.

A Vic, vam celebrar la inauguració de la catedral restaurada, embellida per les noves pintures de Josep M. Sert, i l'enterrament de l'artista, passades ben poques setmanes d'aquella festa. I, en l'ordre de coses més íntimes, l'any 1945 va ser l'any de la meua promoció a l'estat clerical i d'una primera, brevíssima, experiència de vida militar.

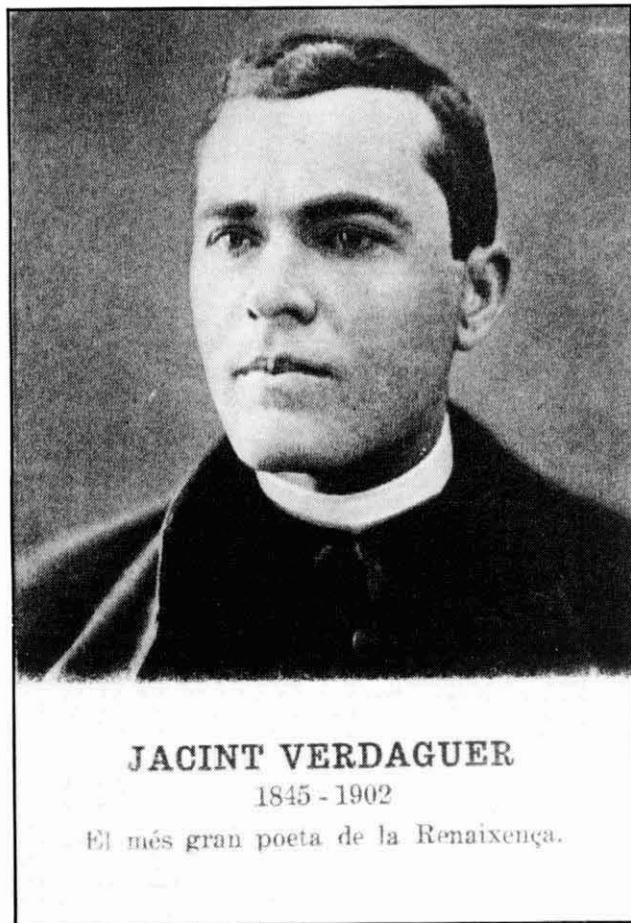
Un any, també, de centenaris: del Concili de Trento, de la Llum de Manresa, del naixement de Verdaguier...; en la celebració dels quals, de manera més o menys directa i amb un grau de participació diferent, vaig tenir ocasió –i l'honor– d'intervenir. Parlem, ara, del Centenari verdaguier.

Jacint Verdaguier i Santaló va néixer a Folgueroles el 17 de maig de 1845. I a Folgueroles, al cap de cent

anys, va celebrar-se una festa commemorativa del memorable esdeveniment; no pas el mateix dia de l'escaiença centenària, sinó el diumenge dia 3 de juny. Els seminaristes de Vic vam anar-hi tots, a peu, pel vell camí del Pont del Bruguer, que Jacint Verdaguier havia fet centenars de vegades, anant i venint del seu poble a la capital de la plana.

La tarda del dia abans, el bisbe Joan Perelló i Pou m'havia fet la tonsura clerical, primer graó vers l'ordenació sacerdotal. El matí del diumenge, molt a primera hora, el mateix senyor bisbe havia ordenat preveres els meus companys Jaume Bardolet, de Torelló, i Francesc Planas, de Sant Hilari Sacalm. De l'església del Beateri, de Vic, on s'havia celebrat l'ordenació, el prelat anà directament a Folgueroles per a la missa commemorativa de mossèn Cinto. En aquesta missa, de mig pontifical, vaig debutar en la meua nova condició de clergue, exercint de mestre de cerimònies. Oficià el rector de la parròquia, mossèn Pau Mundet, i els seminaristes cantaren una missa gregoriana.

En sortir de missa va fer-se la inauguració d'un baix-relleu monumental, adossat a la façana de migdia de l'església parroquial. És obra de l'escultor Manolo Hugué i presideix des d'aquell dia el jardinet anomenat racó de mossèn Cinto. En aquest acte, el governador civil de Barcelona, Antonio Correa Véglison, va fer un discurs –naturalment, en castellà. Si no fos que de tant en tant hi sortia el cognom Verdaguier, hauríem pogut pensar que homenatjàvem Lope de Vega, Núñez de Arce o algun altre poeta castellà. L'única, magríssima, concessió que féu a la llengua catalana va ser la lectura de quatre versos de *Sembrant*, la poesia de mossèn Cinto que inspirà l'obra de l'escultor. El governador els duia escrits en un paper que va treure's de la butxaca i llegí, amb un català aproximat, del que Verdaguier s'hauria escruixit en sentir-lo: «*Un dia del meu pare en la vessana – a solc i eixam sembrava el sègol d'or; – après, seguint la Musa Catalana, – també sembrí, però sembrí en lo cor.*» És la primera estrofa

Jacint Verdaguier
en una estampa
dels anys quaranta.

del breu poemet, que forma part de *Roser de tot l'any*.

Del discurs i de la poesia, gairebé no se'n va assabentar ningú. Hi havia molta gent a la plaça del'Església, i tothom xerrava a cor que vols. Un músic-trompeta de la cobla dels Lluïsos de Taradell intentà posar silenci amb un llarg toc d'atenció. Fou endebades. El senyor Correa comentà al senyor bisbe –i vaig sentir-ho, perquè m'esqueia al seu costat– que allò no era *auditorio*; era, més aviat, un gran *locutorio*. Efectivament, així fou, ningú no se'n dolgué, ni perdérem gran cosa en quedar dejuns de discurs.

Havia estat anunciat que, en els actes de Folgueroles, hi assistirien moltes i grosses autoritats de Barcelona, entre les quals el capità general, el president de la Diputació i el rector de la Universitat. A l'hora de la veritat, res de res: d'autoritat pròpiament grossa només vingué el governador civil. No és gens d'estranyar que hi fos. El senyor Correa anava a tot arreu, el vèiem en tota mena de festes i, pel que sembla, no es feia pregar a l'hora de les invitacions. La seva política, marcadament populista, l'havia fet simpàtic a molta gent, i puix que feia goig, deien que era ric i es mantenia fadri, tot i que ranejava els cinquanta anys, la *vox populi* l'havia fet promès o pretendent de totes les pubilles riques i casadores de la província. També es rumorejava que, entre aquestes, hi havia nodrida cua d'aspirants a una declaració d'amor del governador.

Tornant a la presència d'autoritats civils a la festa de Folgueroles, recordo només la del diputat provincial Magí Raventós –espòs de la mestressa de la important finca de Tortadès, a les Guillerries– i del catedràtic de la Universitat de Barcelona Tomàs Carreras Artau, aleshores ponent de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona on, per cert, féu una bona tasca. Val a dir que aquests senyors estaven afincats i tenien casa a la comarca de Vic. Es pot suposar que els devien enviar a Folgueroles com els elements més proverdagerians de què el president de la Diputació i l'alcalde de Barcelona disposaven

en aquells moments, i als que seria també menys penós el desplaçament al petit poble de la plana de Vic.

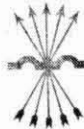
Quant al governador Correa, per a molts va ser l'última vegada que el vèiem exercint el càrrec. Al cap d'unes quantes setmanes, ens ennovàvem de la seva destitució, per motius relacionats amb l'arrest i extradició de Pierre Laval, l'ex-president del govern de França, que en acabar-se la guerra havia intentat refugiar-se a Barcelona. Reexpedit al seu país, a contracor es digué d'en Correa, fou condemnat a mort i executat. El que havia estat el nostre governador civil, anys després, vaig tenir ocasió de veure'l i parlar-hi a Roma i a Tarragona. Es mantenia solter, però igualment xerraire i simpaticot com en els seus temps de Barcelona.

Uns altres actes d'aquella diada foren el lliurament de premis d'un certamen literari escolar i un concert de l'Orfeó Vigatà. El certamen havia estat convocat per als alumnes del Seminari i dels col·legis de batxillerat de Vic. La proclamació dels guardonats va fer-se abans de la missa i sense la presència d'autoritats forasteres. Una mica a corre-cuita, en una placeta del poble i sota un sol que escalfava la calba d'il·lustres senyors del jurat qualificador. Entre els estudiants premiats hi hagué alguna futura figura de les lletres: per exemple, la M. Àngels Anglada, col·legiala de les Dominiques, que s'ornava amb uns llargs tirabuixons negríssims. Filla de l'advocat Joan Anglada, del carrer de la Riera, era veïna nostra, puix que el jardinet de casa seva compartia paret amb el claustre del vell seminari vigatà. També recordo que hi obtingueren premi els futurs capellans Josep M. Riubrogent i Josep Junyent –morts, tots dos, no fa gaire– i alguns alumnes del col·legi de Sant Miquel, com l'inquiet Josep M. Font i Espina i l'entranyable Eduard Màrquez i Alièr, entre altres.

Els del Seminari vam dinar a l'aire lliure, a l'ombra de roures i alzines del mas Pou, situat poc més enllà de l'ermita de la Damunt, a tocar de la masia de Torrents i amb bones vistes sobre el pessebrístic poblet de Tavèrnoles i la seva església romànica

de sant Esteve. Un paratge, tanmateix, verdagerià. Segurament, mossèn Cinto l'havia freqüentat molts cops com a fill que era d'un fadristerm dels masovers de Torrents (per això, a Folgueroles, el pare del sacerdot-poeta era conegut per en Pep de Torrents).

A mitja tarda, tingué lloc l'anunciat concert de l'Orfeó Vigatà, dirigit per mossèn Miquel Rovira. L'Orfeó Vigatà havia tingut la sort de sortir indemne de la injusta i absurda depuració a què les autoritats franquistes sotmeteren les nostres entitats corals: l'Orfeó Manresà, posem per cas, hagué de restar mut fins l'any 1948! Els cantaires vigatans vivien moments esplendorosos, amb veus i repertori excepcionals. En especial, les cordes de tenors, barítons i baixos eren d'autèntica primera categoria. Ens ho demostraven, si més no, cada any en els oficis de Setmana Santa de la catedral, que esdevenien uns grans recitals de la millor polifonia clàssica. En aquesta ocasió, a Folgueroles i per l'homenatge al poeta, el programa del concert era exclusivament de peces corals sobre poemes verdagerians, amb l'inevitable *L'Emigrant*, d'Amadeu Vives, i, com a plat fort, *La mort de l'escolà*, del mestre Nicolau. I ara ve l'anècdota: Succeí que, enmig del silenci expectant del públic que omplia la plaça on s'havia celebrat el certamen literari del matí, i que en aquest cas es comportava realment d'auditori exemplar, al moment que el mestre director anava a donar entrada al cant de *L'emigrant*, des d'un terrat o teulada va sentir-se un estentori «*Qui-qui-ri-qui!*», no pas producte de l'entusiasme d'una irracional gallinàcia, sinó més aviat exteriorització de la irracionalitat d'algun poca-solta. Algú interpretà aquell gall com un intent de sabotatge, potser d'un infiltrat falangista, però en general hi hagué coincidència en atribuir-ho a un maleducat gambirot. Mossèn Fèlix Guàrdia, també testimoni del fet, em diu que fou la inoportuna «gràcia» d'un estudiant de Sant Miquel, de nom i cognoms coneguts; cabalment, un dels guardonats al concurs literari de la diada!

EN EL CENTENARIO DEL NACIMIENTO DE MOSEN JACINTO VERDAGUER

1845

Ante un poeta como el señor Verdguer, la crítica de parmenor en macedo. Solo sus manos silentes para leer y admirar, y bendecir a Dios que ha consentido que tal maravilla se exhibiese en una lengua española y por un sacerdote católico. Gracias al autor de «La Alameda», note tiene que olvidar España a los Tenesos, Longfellow, Carducci, Mistral y demás grandes poetas de otras tierras.

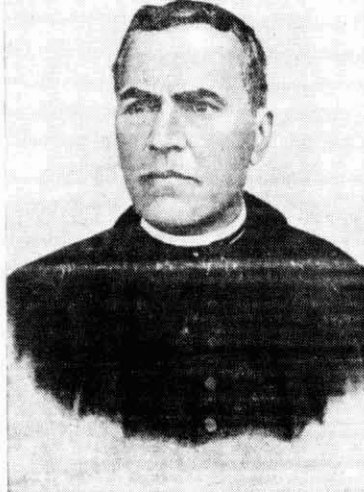
MÉNDEZ Y DELAYO

El pastor de columbas catalanes y de leyendas mitológicas, se nos presenta en «Elis y Centa mitichs» con una verdadera guirralda de flores nioranas que han abierto sus cálices en un jardín habitado por los serafines.

MILÀ y FONTANALS

La Iglesia puede esporgullerese muy bien de uno, como orgullosos están y son felices por cause vuestro, la patria catalana y la lengua de nuestros antepasados.

(De una carta de Mistral a Verdguer)

1945

Después de Milán y después de Lamartine, nada heba nacido en primerales tradiciones del mundo con tanta grand'edad y pujanza. FRANCISCO MIRAL

Possà ple d'estre y de miseri, com un Viceré d'un altre país, sorriu del fons d'un ascendi a un món de somne encantat. Possà, cubert de flors d'ivories totl'horitzó de terra y cel y al peu clovent se les espines qu'ev nostre fanch' tenen l'estre.

Possà ah l'entor del pur escaci, ab cor senzill com un infan y ab na grandesa de poeta qu'entre la morsa era gran. Possà, mes no que jamas passè l'anguai poeta sui, can ell, conença i geni d'una rega y ne conengra' l'och novel.

MIGUEL CONTRA LEONERA

Mosen Verdguer es para los letrados catalanes lo que nuestro Mistral representa para los de Provenza. P. MONTANÉ

Quando una figura relevante en la vida de espíritu salta los límites de lo ordinario para elevarse hasta las alturas extraordinarias del genio, continúa con tanto calorido sobre el fondo gris del vapor normal y cotidiano que el alma colectiva, prendida en los reales saltes de la sabiduría, se siente arder en un desierto de deshojar los pétalos de sus orgueles sentimentales ante el pedestal de la majestad espiritual de las tumbas. Quien haya sabido percibir los fatídicos del corazón de Catalado y de España entera, sus cantos de amor en estos días conmemorativos del Centenario del nacimiento del Príncipe de los poetas catalanes, el que hahe escuchado las armonías de los versos poéticos y de tantos ítems inspirados de nuestro patria, que, en honor del bato de Folgaridas, han sido paludos por los enamorados de las manos; quien haya fijado su mirada en la belleza y captado el perfume de las flores de los jardines literarios defendidas por jardines de la pluma, u los pies de Jacinto Verdguer, gloria de las tierras españolas, habra podido captar en el místico consorcio de melodías y cantos y flores y perfumes, la expresión genuina de la admiración y el entusiasmo y los fervores de homenaje de un pueblo como

NUESTRO HOMENAJE

siempre y rendido ante la genial personalidad del poeta visense coronado con diadema de teatino en las cosas gloriosas del Parnaso.

Son tan múltiples, ciertamente, y tan brillantes las fuentes que presenta la figura literaria de Verdguer y ofrece tantos sus variados y completos va abas del sacerdote poeta, que no es posible abarcar, y menos someter a análisis critico, los infinitos aspectos de su admirable y escatocidosa producción.

Una leyenda, como decida, el vuelo de su fantasía para leer con las fabulas poéticas y las leyendas mitológicas las grandes epopeyas del mar y de la montaña, ora ataca su espíritu, como pájaro volando de rama en rama, como mariposa que deca los capullos que despiertan, ora juega su mano sobre el verde campo de la campiña u en la arena moribunda de las playas, ora se pierde en su imaginación en el delgado azul del firmamento, u en la tempestad de los océanos, u en la espaciosa de los bosques y el misterio de las montañas, ora arremete de su lira de plata las notas más vibrantes y los acentos más dulces de amor a la Patria, o se levanta su corazón en las ansias de sus fervores divinos, de sus éxtasis marianos, de sus desahogos enarraigados, de sus misterios arrobos en brazos del Amado, contando de noche o contando de día, son trinos de rutilar o son suspiros de ciso; si siempre Verdguer el poeta definitivo, el poeta de la naturaleza y de la raza, el poeta que sabe salir en la estrofa del pueblo, el poeta universal y fecundo, que ha sabido captar las creencias poéticas de los cosas hasta haber brotar la poesía de los poetas, el poeta de la humanidad y la diversidad, el poeta del cielo y de la tierra, que sabe brindar el vócar delicado de las manos dentro sus copas de oro de su lenguaje rítmico y armonizado su creación eterna de enmarcado con un glosario divino arrobado de las manos de un ángel. Y así con la justificación del homenaje que AUSONA ha venido tributando con tanto celo y entusiasmo, durante el mes de mayo al genio poético de Mosen Jacinto y así tened, lectores, las razones de ser del extraordinario verdgueriano que, con toda emersa, depositamos en vuestros manos en la conmemoración esencial del nacimiento del a temoral. Inspira. Cante de nuestra Plana.

Reproducció de la portada del setmanari Ausona del 2 de juny de 1945.

La reacció de mossèn Miquel Rovira fou immediata: «—Que baixi, aquest poca-vergonya!...», cridà bo i girant-se cap a l'indret d'on semblava que havia vingut la interrupció.

Coneixent mossèn Miquel —extraordinari bon home, de tracte exquisit a peu pla, però temible geniüt en els assaigs musicals—, hom creu que si el presumpte gallet hagués gosat acostar-se-li, una segura plantofada l'hauria deixat sense dents, condemnat a menjar sopes tota la vida.

A part de la festa popular a Folgueroles, a la qual no mancaren ba-

llades de sardanes i castell de focs artificials, va haver-hi actes acadèmics d'homenatge a Verdguer. El diumenge abans, a la històrica Sala de la Columna, de la Casa de la Ciutat de Vic, vam assistir a una conferència de mossèn Joan Colom, catedràtic de Retòrica del Seminari, sobre la poesia mística de Verdguer. La dissertació, brillant, erudita i sentida, però en llengua castellana, sé que em féu l'efecte d'un inoportú sarcasme. Resultava estrany, fins i tot grotesc i certament penós, que mossèn Colom, fill de Santpedor, poeta verdguerianà ell mateix, que

ens havia ensenyat i exhortat a fer poesia catalana, es trobés obligat a glossar l'obra del seu ídol i mestre amb una parla diferent de la d'aquest i seva. I, per més INRI, al cor de la «Catalunya profunda», a la comarca bressol del poeta, a la ciutat que havia estat la seva escola... sota la presidència d'un general de divisió —el laureado General Rodrigo, proclamaven els programes i ressenyes—, que d'ençà de l'intent d'invasió del maquis havia establert el local del seu comandament a la casa que havia estat seu del *Círcol Literari*, a l'antic carrer de sant Hipòlit.

A Manresa també es commemorà el Centenari, i també hi succeïren coses pintoresques. Ho sé més per referències d'altri que per experiència personal. A causa dels estudis, jo passava més de nou mesos de cada any a Vic.

Va formar-se una comissió local d'homenatge a Verdguer. Segurament que l'únic supervivent d'aquesta és en Josep Pla i Casasayas, aleshores regidor municipal i, avui, l'octogenari mossèn Pla. Van celebrar-se conferències, no cal dir que en castellà, menys una que havia de ser feta en català —amb el recolzament d'una certa autorització oficial, de no sé qui— però que l'autoritat militar impedí, allò que se'n diu *manu militari* —i mai tan escaient l'expressió com en aquest cas. Repeteixo que jo no hi era, però la paraula de testimoni fidedignes, o i més, la del protagonista i víctima principal del fet ho certifiquen.

El local escollit per a la conferència era la Biblioteca Popular, als baixos de l'Institut; el conferenciant anunciat era el sacerdot-poeta Mn. Camil Geis, de Sabadell, i l'hirsut militar que esbotzà l'acte acadèmic, tan bon punt sortí de llavis del mossèn la primera frase catalana, era el *Comandante Mayor del Batallón Cazadores de Montaña Barcelona nº 5*, Santiago Gómez García. Entre els soldats i oficials era considerat un ignorant *chusquero*, però a causa del desplaçament forçós de pràcticament tota la guarnició manresana a la Vall d'Aran, havia quedat com a cap militar de la plaça, amb prerro-

gativa de presidir i suspendre actes culturals, si li venia a tomb. (Al cap d'uns quants mesos, el comandant Gómez García (a) *Comandante ¡Eh!*, prenia el meu jurament de fidelitat a la bandera d'Espanya, al pati de la Caserna del Carme, un matí fred i boirós de primers de desembre). Dos anys després, en ocasió de la primera missa de mossèn Josep M. Massana, vam trobar-nos a Vic amb mossèn Geis, que m'amplià i precisà detalls d'aquell episodi. El mateix mossèn el tornà a explicar en un volum de memòries, publicat ara fa cosa de quinze anys.

Com que s'escaigué en temps de vacances, sí que vaig assistir a una de les darreres conferències del cicle verdaguerià de Manresa: la que tingué lloc al Centre Excursionista de la Comarca de Bages, a càrrec del també capellà i poeta Mn. Miquel Melendres, amb qui conviuria, passats deu anys, a Tarragona. Novament, tot en castellà: la conferència, la presentació a càrrec d'Antoni Muset, president del Centre, i el discurs de cloenda que féu el Pare Anton Maria de Barcelona, un savi caputxí, que vivia retirat o confinat a Manresa per culpa del seu catalanisme, segons es deia.

Això no obstant, un fruit positiu dels actes centenaris fou la dedicació d'un carrer de Manresa a la memòria de mossèn Jacint Verdaguer. El carrer, escollit per l'Ajuntament, és el que des de principis de segle, quan fou obert, s'anomenà carrer dels Docs (pels magatzems, dits els *Docks manresans*, que s'hi havien instal·lat). L'any 1940, a conseqüència de «l'ucàs» del governador González Oliveros, de funesta memòria, que manà canviar totes les inscripcions públiques en llengua que no fos l'oficial *del Imperio* —no sols la catalana; també l'anglesa o qualsevol altra—, el carrer va dedicar-se a

Recaredo. Més que aquest rei got, es mereixia l'homenatge mossèn Cinto.

Coincidint amb la commemoració centenària de Verdaguer, sorprenentment i diria que amb satisfacció universal, el llibreter Francesc Sala, de Vic, edità el poema *Canigó*, il·lustrat amb dibuixos expressos de Joan G. Junceda. La gent es meravellava del fet i es preguntava com s'ho havia fet en Sala per obtenir la inel·ludible autorització, difícil d'assolir. Hom parlà d'altíssimes recomanacions o de la influència d'algun important eclesiàstic. També es parlava de l'esmentat governador Correa. Ves a saber. Potser fou un premi a l'edició que havia fet, l'any anterior, d'*El Criterio*, de Balmaes, també amb il·lustracions del gran Junceda. O, qui sap, si sabent que el llibre s'hauria de vendre car, elsensors opinaven que no tindria lectors. Quan vaig disposar de les quaranta pessetes —preu, aleshores, una mica car— que costava el llibre, em vaig afanyar a comprar-lo.

Poder editar en català era encara, l'any 1945, un fet raríssim. Pel que fa a publicacions i sense moure'ns de Vic, us diré que, la vigília de la festa de Folgueroles, el setmanari *Ausona* dedicà un número extraordinari a Verdaguer, però escrit íntegrament en castellà; l'única excepció, unes mostres de poesia verdagueriana i quatre versos de Costa i Llobera enaltint el poeta. Tota la resta, en castellà: prosas d'autors antics i contemporanis: aquells, traduïts a la llengua oficial. A l'última pàgina del periòdic hi figurava una llarga tira de versos de catorze síl·labes, de Font-Espina, amb un pinyol final, que és una delícia i que em sé de memòria, de tant repetir-lo fent-hi gresca: *¡Por ser hermano nuestro, cantor de tus montañas! — ¡Gloria y laurel eternos, Jacinto Verdaguer!*

No era permès fer altra cosa. Al Seminari de Vic es publicava una revisteta mensual, titulada *Plantel*. El mes de maig d'aquell any volgué dedicar el número a Verdaguer, sense poder publicar ni una frase en català. Vaig col·laborar-hi amb dos articles d'evocació històrica: *Verdaguer, seminarista* i *La «missa nova» de «Mn. Cinto»* (així, entre cometes). S'arribà a l'extrem d'haver de publicar-hi traduïda al castellà la rondalla de Verdaguer, *Creus*. Amb la versió castellana, el títol es transformà: *Cruz y más cruz*.

La implacable censura falangista no permetia altra cosa. Més papistes que el papa, zelosos i extremosos complidors de consignes més altes, els funcionarisensors, a vegades fins i tot s'excedien en la mesura repressiva. Qui sap si ho feien per congraciarse amb l'amo o per por de perdre la feina. A Vic, a Manresa i arreu.

Els joves d'Acció Catòlica de la parròquia del Carme, de Manresa, publicaven la revista *Vida parroquial*. El vicari mossèn Joaquim Juncàs n'era l'ànima. El mes de desembre del mateix 1945, aparegué com a *Número Extraordinario dedicado a Mn. Jacinto Verdaguer*. Les proses eren totes escrites en castellà, però entre aquestes s'hi van incloure dues poesies catalanes, originals d'en Lluís Badia i Torras. El conjunt produí bona impressió, però també una mica d'escàndol i una certa alarma. «—Mossèn Juncàs ha pecat d'imprudenciant...», em comentà, estranyat i alarmat, el boníssim mossèn Joan Vall. Així anaven les coses, cinquanta anys enrere. Sembla mentida..., *eppur è vero!*

Josep M. Gasol i Almendros

Cronista oficial de la ciutat de Manresa

Nota:

És un fragment de les *Memòries de l'escolà de la Guia*.